

Türk Dil Kurumu Yayınları

TÜRK DİLİ ARAŞTIRMALARI YILLIĞI
BELLETEN

67. SAYI (HAZİRAN) 2019

Ankara, 2019

TÜRK DİLİ ARAŞTIRMALARI YILLIĞI-BELLETEN

ISSN: 0564-5050 / e-ISSN: 2651-5113

Yıl/Year: 2019, Sayı/Issue: 67 (Haziran)

Sahibi

Owner
Türk Dil Kurumu adına
On behalf of Turkish Language Institution
Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN

Yayın Yönetmeni

Editor in Chief
Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Managing Editor
Uzman / Specialist
İrem Işıl ALTUN

İngilizce Danışmanı

English Language Consultant
Uzman / Specialist
Gülzemin ÖZRENK AYDIN

Düzeltili

Revision Sevde GÜREL

Tasarım

Designed by Dilek ŞERBETÇİ

Yönetim Merkezi Managing Office

Türk Dil Kurumu Başkanlığı
Atatürk Bulvarı 217, 06680 Kavaklıdere, Ankara
Telefon/Phone: +90 (0312) 457 52 78
Belgegeçer/Fax: +90 (0312) 428 52 88
Genel ağ sayfası/Web page: <http://tdk.gov.tr>
E-posta/E-mail: belleten@tdk.gov.tr
tday.belleten@gmail.com

Türk Dil Kurumu Yayınları

Turkish Language Institution Publications
2019 / 1: 1307

Baskı Print Run

Çağhan Ofset Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti
İvedik Organize Sanayi Bölgesi
1341. Cadde 1518. Sokak
Matbaacılar Sitesi İş Merkezi F Girişi, 2/15
TR 06378 Yenimahalle, Ankara

Basımevi Sorumlu Müdürü

Executive Manager of Publication House
Coşkun BAYRAM

Telefon/Phone: +90 (312) 397 71 83

Baskı Yeri ve Tarihi Place and Date of Issue
Ankara, 2019 Haziran

Bu yayının baskı işlemleri 14/06/2019 tarihinde
tamamlanmıştır.

Yayın Türü Publication Type

6 aylık süreli / Biannually

Uluslararası hakemli dergi özelliğine sahip olan *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı BELLETEN*, yılda iki sayı olarak haziran ve aralık aylarında yayımlanmaktadır. İlk sayı 1953'te yayımlanmıştır.

Yazı Kurulu

Editorial Board

Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ (Başkan)
Bursa Uludağ Üniversitesi
Prof. Dr. Ahmet KARADOĞAN
Kırıkkale Üniversitesi
Prof. Dr. Osman MERT
Atatürk Üniversitesi
Prof. Dr. Sadettin ÖZÇELİK
Dicle Üniversitesi
Prof. Dr. Bilal YÜCEL
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Bu sayının hakemleri

Referees of this issue

Prof. Dr. Ayşe YÜCEL ÇETİN
Prof. Dr. Bilgehan Atsız GÖKDAĞ
Prof. Dr. Gülden SAĞOL YÜKSEKKAYA
Prof. Dr. Hacı İbrahim DELİCE
Prof. Dr. Hatice ŞİRİN
Prof. Dr. Muharrem DAŞDEMİR
Prof. Dr. Osman MERT
Prof. Dr. Serhan Alkan İSPIRLİ
Prof. Dr. Zafer ÖNLER
Doç. Dr. Bahadır GÜNEŞ
Doç. Dr. Binnur ERDAĞI DOĞUER
Doç. Dr. Hülya TAŞ
Doç. Dr. Murat ELMALI
Doç. Dr. Murat KÜÇÜK
Doç. Dr. Özlem AYAZLI
Doç. Dr. Reyila KAŞGARLI
Doç. Dr. Rysbek ALİMOV
Doç. Dr. Suat ÜNLÜ
Dr. Öğr. Ü. Nurdin USEEV
Dr. Öğr. Ü. Zemire GULCALI
Dr. Yong-Söng LI

Yayın Danışma Kurulu

Board of Editorial Advisor

Prof. Dr. Ali AKAR (Muğla Sıtkı Koçman Ü)
Prof. Dr. Ceval KAYA (Ardahan Ü)
Prof. Dr. Çetin PEKACAR (Ankara Hacı Bayram Veli Ü)
Prof. Dr. Faruk YILDIRIM (Çukurova Ü)
Prof. Dr. Gülden SAĞOL YÜKSEKKAYA (Marmara Ü)
Prof. Dr. Hacı İbrahim DELİCE (Sivas Cumhuriyet Ü)
Prof. Dr. Hacı Ömer KARPUZ (İstanbul Kültür Ü)
Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Ü)
Prof. Dr. Nurettin DEMİR (Hacettepe Ü)

Yurt Dışı Temsilciler

Representative of Foreign Country

Prof. Dr. Dmitri D. VAŞİLYEV (Rusya Federasyonu)
Prof. Dr. Erden KAZHYBEK (Kazakistan)
Prof. Dr. İrfan MORİNA (Kosova)
Prof. Dr. Kemal ABDULLA (Azerbaycan Cumhuriyeti)
Prof. Dr. Luo XIN (Çin Halk Cumhuriyeti)
Prof. Dr. Peter ZIEME (Almanya)
Dr. Nurdin USEEV (Kırgızistan)

İçindekiler

Editörün Sunuşu	5
Ahmet KARAMAN	7
<i>Yenisey yazıtlarında geçen adrıl- seçlin- ikilemesi üzerine</i> On the adrıl- seçlin- hendiadys in Yenisei inscriptions (DOI: 10.32925/tday.2019.17)	
Anvarbek MOKEEV	27
<i>Yenisey ve Altay Kırgızlarında siyasi unvan olarak aco ve idi terimlerinin menşesi ve anlamı</i> On the origins and meaning of the political titles ajo and idi of the Altai-Yeniseian Kyrgyz (DOI: 10.32925/tday.2019.18)	
Mehmet ÖLMEZ-Gönül ARİS	39
<i>Eski Uygurca Ölüler Kitabı'ndaki ikilemeler üzerine</i> Hendiadys in Old Uighur Book of The Dead (DOI: 10.32925/tday.2019.19)	
Ünal ALDEMİR	65
<i>Nüshaları ışığında Kitâbu'l-İdrâk li-Lisâni'l-Etrâk</i> <i>Kitab al-İdrak li-Lisan al-Atrak</i> in consideration of its copies (DOI: 10.32925/tday.2019.20)	
Yaşar ŞİMŞEK	87
<i>Türkçe ilk Kur'ân tercümelerinden Meşhed nüshasının (293 no.)</i> <i>Türk dili tarihindeki yeri ve önemi</i> The role and importance of Masshad copy (293 no) which is one of the first Turkish translations of Qur'an in Turkish language history (DOI: 10.32925/tday.2019.21)	
Meryem ARSLAN	153
<i>Vatikan Kütüphanesinde Türkçe bir tıp metni: Eczâ-yı Lokmân Hekîm</i> The Turkish medical text in the Vatican Library: Eczâ-yı Lokmân Hekîm (DOI: 10.32925/tday.2019.22)	

İrfan ÇAĞATAY	185
<i>Çinçavat kelimesinin etimolojisi</i> Etymology of çinçavat (DOI: 10.32925/tday.2019.23)	
Muhittin ELİAÇIK	205
<i>Eş-şifâ'nın Türkçe tercümeleleri ve Tâlib Hocazâde İshâk Necîb Karsî'nin Terceme-i Şifâ-i Şerîf'i</i> Turkish translations of <i>es-Shifa</i> and Talib Hodjazada Ishak Necib Karsi's Terceme-i Shifa-i Sherif (DOI: 10.32925/tday.2019.24)	
Talip DOĞAN	215
<i>(Güney Azerbaycan) Urmiye ağzında fiillerin birleşik çekimi ve -(y)(A)rdlA(r) biçimi</i> The compound tense of verbs in Urmia dialect (South Azerbaijani) and the form of -(y)(A)rdlA(r) (DOI: 10.32925/tday.2019.25)	
Melek ÇOLAK	231
<i>Macar arşiv belgelerinin ışığında I. Dünya Savaşı sırasında Avusturya-Macaristan topraklarında bulunan Tatar esir kamplarında yaşam, Türkoloji çalışmaları ve Ignác Kúnos (1915-1918)</i> Turcology works and Ignác Kúnos during the World War I (1915-1918) in the light of Hungarian archive documents, life in Tatar prison camps located within the borders of Austrian – Hungarian lands (DOI: 10.32925/tday.2019.26)	
Ahmet KARAMAN	257
<i>Ferhat İlyas ve guñga şiir</i> Ferhat İlyas and guñga poetry (DOI: 10.32925/tday.2019.27)	

EDİTÖRÜN SUNUŞU

Değerli Okuyucular,

Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanan ve Türklük bilimi alanının marka dergilerinden biri olan *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı - Belleten*'in 2019 / Haziran sayısını sizlerle buluşturmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Dergimizin yenilenen kapak ve sayfa tasarımı, logosu, makalelerde esas alınan APA 6 yazım kuralları, makalelere eklenen Doi ve Orcid numaraları, makalelerin geliş ve yayımlanma tarihlerinin belirtilmesi, makalelerin sonunda geniş İngilizce özete (Extended Summary) yer verilmesi vd. dergimizin uluslararası nitelik kazanmasını ve ciddi tarama grupları tarafından dizinlenmesini sağladı.

Dergimiz, tarama grupları tarafından dizinlenmeye başlayınca dergimize olan ilgi arttı ve birbirinden değerli bilim adamları da makalelerini dergimize göndermeye başladı. Söz konusu makalelerin hakem süreçleri tamamlananlar, yayın ilkelerimiz gereğince geliş tarihleri esas alınarak yayımlanmaktadır.

Değerli Okuyucular,

Dergimizin bu sayısında dilimizin ve edebiyatımızın farklı dönemlerine ait eserleri ve bu eserlerle ilgili önemli hususları konu alan 11 araştırma ve inceleme makalesi bulunmaktadır. Yenisey yazıtlarında geçen *adri-* seçlin-ikilemesi üzerine (Ahmet KARAMAN); Yenisey ve Altay Kırgızları'nda siyasi unvan olarak *aco* ve *idi* terimlerinin menşesi ve anlamı (Anvarbek MOKEEV); Eski Uygurca Ölüler Kitabı'ndaki ikilemeler üzerine (Mehmet ÖLMEZ ve Gönül ARİS); Nüşhaları ışığında Kitâbu'l-İdrâk li-Lisâni'l-Etrâk (Ünal ALDEMİR); Türkçe ilk Kur'an tercümelerinden Meşhed nüshasının (293 no.) Türk dili tarihindeki yeri ve önemi (Yaşar ŞİMŞEK); Vatikan Kütüphanesinde Türkçe bir tıp metni: Eczâ-yı Lokmân Hekîm (Meryem ARSLAN); Çiñçavat kelimesinin etimolojisi (İrfan ÇAĞATAY); Eş-şifâ'nın Türkçe tercüme ve Tâlib Hocazâde İshâk Necîb Karsî'nin Terceme-i Şifâ-i Şerîf'i (Muhittin ELİAÇIK); (Güney Azerbaycan) Urmiye ağzında fiillerin birleşik çekimi ve -(y)(A)rdlA(r) biçimi (Talip DOĞAN); Macar arşiv belgelerinin ışığında I. Dünya Savaşı sırasında Avusturya-Macaristan topraklarında bulunan Tatar esir kamplarında yaşam, Türkoloji çalışmaları ve Ignác Kúnos (1915-1918) (Melek ÇOLAK); Ferhat İlyas ve guñga şiir (Ahmet KARAMAN) başlıklarını taşıyan makalelerin her biri özgün olup alanlarına katkı sağlayacak niteliktedir.

Değerli Okuyucular,

Makaleleriyle dergimize katkı sağlayan bilim insanlarına, bilim ve hakem heyetine, yayın kuruluna, dergimizin okurlarına ve Türk Dil Kurumunun yetkililerine teşekkür eder; makalelerin ilgililerine yararlı olmasını dilerim.

Prof. Dr. Cengiz ALYILMAZ